

פרשת וישלח

אל תהי ברכת צדיק קלה בעיניך

אין יהודי מאמין שלא חיפש לעצמו ברכה מצדיק.

מדוע עדים אנו לתופעה בה אדם מתברך מרבנים גדולים אמיתיים, שכח ברכתם ידוע ומפורסם בעולם, אך אצלו למרבה הצער לא חל שינוי לטובה.

תלמיד חכם גדול פגש באדם ריק מתורה המתחזה למקובל ואמר לו "דע לך שאנחנו לא מסכימים עם דרכיך המגונות, חזור בך לאלתר".

הבאבא רתח מזעם: "כך אתה מדבר אלי? לא תעבור שנה ואתה תמות"...

לאחר שנה הגיע הרב ואמר לו: "אתה רואה? אתה סתם שקרן! לא קרה לי שום רע מהקללה שלך".

"זה בגלל שאין לך אמונת חכמים" - ענה הבאבא היצירתי...

מבית חמיו יצא יעקב אבינו עם ארבעת נשיו ואחד עשר ילדיו, וכל הרכוש שרכש במשך השנים מעבודתו. לקראתו מגיע עשו הרשע ועמו ארבע מאות איש כדי לנקום בו על לקיחת הברכות, ויעקב נערך לקראת האירוע הקשה הזה בו אח מסוגל להילחם באחיו.

בשלושה מישורים שונים התכונן יעקב לקדם את פני הרעה: א. נתינת מתנות לעשו אחיו. ב. חלוקת אנשיו ורכושו - למלחמה ומנוסה בתכנון קפדני ומחושב היטב. ג. בתפילה לאלוקים שיעזרו להינצל מנזק ולהישמר מלגרום נזק לאחרים!

על הכנה זו האחרונה ברצוני לייחד את ההתבוננות כעת.

יעקב בתפילתו מלמד אותנו כמה פרטים חשובים לדורות עולם, ראשית, כיצד יש לבקש דבר מה. הוא נותן הודאה לה' על כל החסדים שהעניק לו עד היום, ומרגיש את עצמו שאינו ראוי כלל וכלל לטובה המרובה הזו. בהמשך הוא גם מבקש בלשון קצרה שכוללת הרבה שיזכה להצלחה בכל המובנים בהתנגשות כפויה זו. &

אך דבר אחד תמוה מאוד, לשם מה נצרך יעקב לשפוך שיח ולהתחנן לפני אדון הכל שיצילהו מנזק ומכשול?

הלא כשישן יעקב בהר המוריה טרם צאתו לחרן, נגלה אליו אלוקים ומבטיח לו הבטחות מפליגות, ביניהן הוא מעניק לו חסות ושמירה אלוקית מכל דבר רע: "והנה אנוכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך". בהמשך הדברים אף מבטיח לו אלוקים: "והשיבותיך אל האדמה הזאת" והוא עוד לא שב...

אם כן, בשל מה החליט יעקב להתחנן ולבקש על הצלחה, כשיש בכיסו הבטחה ברורה ומפורשת - לא מהרב הראשי, ואפילו לא מגדול הדור - אלא מאלוקים בכבודו ובעצמו!?

חכמינו מסבירים שיעקב אבינו פחד מאוד שמא פג תוקפה של ההבטחה הנכספת, בשל כך שאולי הוא חטא, וכל ההבטחה ניתנה רק לדרגה הרוחנית שבה הוא היה. אם חלה ירידה או שינוי לרעה ברוחניות, כבר אין שום ביטוח שההבטחה תחול.

פרשת וישלח

ערכה של ברכה, ערכו של איחול, הוא דבר שבכוחו להשפיע על העתיד וההווה. לדיבורו של האדם יש משמעות נוספת מעבר לערכן הלשוני של המילים. בשל כך שגור בפי כולם הביטוי "אל תהי ברכת הדיוט [איש פשוט] קלה בעיניך", שמא זו עת רצון כרגע בשמים וברכתו תתקיים.

בעיקר נודעת חשיבות רבה לערכה של ברכה מאדם קדוש, השומר על עצמו מכל עבירה ומעידה, העוסק בתורה בכל כוחו ודבק בהשי"ת. סיפורים ומופתים לאין ספור התגלגלו בעולם היהודי והגויי גם יחד, על כוחם המופלא של הצדיקים בכל דור ודור להושיע אנשים מצרותיהם.

אין יהודי מאמין שלא חיפש לעצמו ברכה מצדיק, עד כדי כך התפתחה התשוקה לברכות אצלנו, עד שצצה לה תופעה חדשה ופסולה של מתחזים למיניהם. כך עדים אנו מידי פעם ל'באבא' או 'מקובל', שכל בקיאותם היא בכושר משחק ואלתור מוצלחים, וה'קבלה' היחידה שהם מכירים היא אפילו לא ממש הכנסה...&

&&&&

מספרים על אחד כזה שהודיע שהוא מברך אנשים תמורת סכום כסף, אחד המתברכים שביקש הנחה נענה בשלילה "רק החומר עלה לי יותר, תאמין לי אני עוד מפסיד עליך"...

נחזור חזרה לשאלה בה נגענו, מדוע עדים אנו לתופעה בה אדם מתברך מרבנים גדולים אמיתיים, שכח ברכתם ידוע ומפורסם בעולם, אך אצלו למרבה הצער לא חל שינוי לטובה.

והרבה מתוכם מגיעים ושואלים אותי "אין ספק שצריכים 'אמונת חכמים', אבל איך תסביר את זה שלא זכינו בסוף לישועה, לאחר הברכות של רב פלוני או אלמוני".

ההסבר שאני בדרך כלל מספק, הוא התשובה של חכמינו על תפילתו של יעקב לאחר שקיבל הבטחה מפורשת מאלוקים - שמא יגרום החטא שהברכה לא תתקיים. העצה להחשת הישועה היא כמובן הנגטיב של הסיבה להפסדת הברכה, להרבות בתורה ובחסד, ולהתחזק עוד באמונת חכמים.

ניתן לסכם זאת במשפט אחד "אל תהי ברכת צדיק קלה בעיניך" כשאינה מתקיימת, כי לא בה בלבד תלויה הישועה.